

Tertitten

Urskog-Hølandsbanens medlemsblad nr. 100 desember 1996

Jubileumsnummer

ISSN 0804-9203

Tertitten

Medlemsblad for foreningen Tertitten

Redaktør: Jan Deram

Redaksjon: Aud K. Brevig
Erik Borgersen

Redaksjonens adresse:

Postboks 59 - 1920 Sørumsand

Annonsepriser:

Baksiden kr. 1400,- /1/1 side kr. 800,-

1/2 side kr. 500,-

Stiftelsen

Urskog-Hølandsbanen

driver på idealistisk basis Tertitten, smalsporet museumsjernbane ved Sørumsand, Akershus fylke. Medlem av Norske Kunst- og Kulturhistoriske muséer.

Postboks 59 - 1920 Sørumsand

Bankgiro: 1624.65.35500

Postgiro: 2 06 77 18

Kontortid: mandag - fredag 08.00 - 16.00

Kontor: Sørumsand stasjon

Tlf. 63 82 69 70 (Telefonsvarer mottar beskjeder dersom kontoret ikke er betjent)

Tlf. Bingsfoss 63 82 72 65

Driftsbestyrer Finn Halling

Trafikksjef Erik Borgersen

Stiftelsens formann: Erik Borgersen

Avd. ing. Vidar Skilnand

Medlemsskap: Støtte- kr. 175,-, Aktiv kr. 90,-, Familie: En betaler full pris, deretter kr. 60,- pr. person. Livsvarig: kr. 1750,- Bedrifter: kr. 1000,- Damptog kjøres hver søndag fra ca. medio juni til medio september og søndager i desember. kl. 11,00, 12,00, 13,00 14,00 og 15,00

Jubileumsfesten

den 14. november, beskrevet i ord og bilde, utgjør av gode grunner store deler av vårt jubileumsblad nr. 100, som altså kommer ut som planlagt på slutten av vårt store jubileumsår. 52 gjester deltok på en uforglemmelig 100-årsfeiring, som virkelig hadde et historisk sus over seg.

Vi presenterer også kort et 11 som på fester den 14. 11 mottok en erkjentlighet fra banen for lang og tro tjeneste, med bilde og en oppsummering av hva de har gjort for og på banen, noen i opp mot 30 år som aktive.

Når du får bladet i hende er julekjøringen allerede i god gjenge. Vi håper på en ennå bedre desember enn i fjor (da var det 1200 reisende), og får vi det til slik ender vi kanskje på 10.000 reisende i jubileumsåret.

Redaksjonen takker alle lesere, skribenter, annonsører, medarrangører og annonsører for all hjelp og støtte i 1996, og ønsker alle:

En riktig god jul og et godt nytt år!

Jan Deram

Av innholdet:

Jubileumsfesten i ord og bilder

Lang og tro tjeneste

Bilder fra en UHB-veterans fotoalbum

Sagsporet - en kommentar

Bergerlina - en nesten glemt "jernbane"-linje

Alle fotos fra festen 14.11 er tatt av fotograf Hans Chr. Jørgensen

Forsidebilde: Kaffebordet står ferdig dekket i en av de hyggelige salongene på Eidsverket den 14.11. I bakgrunnen skimtes medlemmer av blåsekvintetten, som spilte "Hølands Jernbanemarch" (Foto: Hans Chr. Jørgensen)

100-årsfest med historisk sus!

Jan Deram

Jubileumsmiddagen ble holdt på Eidsverket - som for 100 år siden! Her har fotograf Hans Christian Jørgensen fra Romerikes Blad foreviget endel av gjestene ved hovedbordet.

Torsdag 14. november var det på dagen 100 år siden Urskogbanen ble åpnet. Stiftelsen Urskog-Hølandsbanen hadde henlagt sitt siste og største jubileumsarrangement til akkurat denne dagen, og det ble virkelig en dag med historisk sus.

Forberedelser

Planleggingen av jubileumsfesten begynte alt for over ett år siden, og i månedene etter at sommerens driftssesong var over har forberedelsene pågått for fullt.

Som nevnt i tidligere nr. av Tertitten, hadde Norske Skog vært så vennlige å låne oss Eidsverket, der åpningsfestlighetene fant sted for 100 år siden. Dermed var viktige rammer for festlighetene lagt. Festsalen rommer 52 gjester, og tidlig i oktober ble det sendt ut innbydelser med detaljert program for festlighetene.

Den store dagen

Ved 17-tiden torsdag 14.11 begynte det å samle seg folk ved spor 15 på Oslo S. Det var våre egne aktive, og en rekke av våre gjester med riksantikvar og ordførere i spissen. Et fornemt tog sto allerede oppsatt. Det besto av El 8 - 2060, CF 650, Ao 950, Eo 21255 og bakerst (som vanlig) Ao100. I salongen i Ao100 sto to togvertinner klare med champagne- glass og presis kl. 17.20 la vi ut på første del av jubileumsferden mot Sørumsand. Stemningen var høy i salongene både i Ao100 og i Ao 950, og de hyggelige damene fra Togs-service sørget for at glassene var fylte på den 40 minutter lange ferden.

Overst: Urskog-Holandsbanens 100-årsjubileumsdag startet kl. 17.20 på Oslo S. Bildet er tatt i salongen i vogn Ao100 og viser noen av gjestene. Stående ser vi professor Hans Fredrik Dahl i samtale med Aurskog-Holands ordfører Oyvind Ottesen og fylkesvaraordfører Hildur Horn Øyen.

Nederst: Gjestene ble traktert med champagne på togturen. Her sjenker en hyggelig togvertinne champagne i glasset til kultursjef Jan H. Monsen fra Aurskog-Holand, mens Roar Stenersen fra Jernbanemuseet og UHB og driftsbestyrer Finn Halling følger med. (Alle fargebilder: fotograf Hans Chr. Jorgensen, Romerikes blad)

Øverst: I kjøkkenet på vår restaurantvogn, Eo21255 hadde togvertinnene base. Her er prosjektleder for jubilet, Jan Deram, en tur innom for å se at alt går rett for seg. Det er ikke så lett å balansere glass på brett, selv om lokfører Odd Grobe kjørte svært pent. Som vi ser gjelder det å holde "tunga rett i munnen".
 Nederst: En gjeng glade UHB-ere i 1.klassekupéen i vogn Ao 950. Fra venstre: Per Ivar Michalsen, Svein Ove Johnsrud, Jan Kaprol, Øvind Skråmm og Daniel André Bjrndalen.

Jubileumstoget på selve Urskog-Hølandsbanen besto av lok nr. 6 "Høland" og de to passasjervognene som fulgte åpningsstoget i 1896; Co1 og BCo2. Ovenfor ser vi toget og jubileumsfyrbøter Øyvind Hofseth like før avgang fra Sørumsand.

Mannen til venstre på bildet nederst er Halvor Haneborg, sønn av A.O. Haneborg, som var Urskog-Hølandsbanens "far". Haneborg er nå 98 år, altså nesten like gammel som banen. Vi satte stor pris på at han beæret oss med sitt besøk i anledning den historiske dagen. Her er han i samtale med banens første driftsbestyrer, Olaf Wiegels og ordfører Øyvind Ottesen.

Behagelig gled vi gjennom mørket og i det nydeligste stjerneklare vintervær stanset vi i spor 1 på Sørumsand presis i rute. Snøen lå som et vakker hvitt teppe som våre gjester kunne betrede på vei til vårt eget Tertitten-jubileumstog.

Nesten likt åpningstoget

Utenfor en vakker opplyst stasjonsbygning sto Co1 og BCo2 klare. Dette er de samme to vogner som gikk i åpningstoget den 14. november 1896. De tjenestgjørende UHB-ere hadde sørget for god fyr på ovnene og fra taket lyste det trolsk fra parafinlampene. Beklageligvis var ikke åpningstogets lok, nr. 2 "Eidsverket" blitt ferdig fra verksted Sundland, så foran vårt jubileumstog gikk lok nr. 6 "Høland". Det er noe eget med dampptogkjøring i mørke og kaldt vintervær - det blir liksom så mye mer ut av det enn vi er vant til om sommeren.

På plattformen ventet en mektig overraskelse. Sønnen til Anders Olai Haneborg, banens utrettelige forkjemper og stifter for 100 år siden, var møtt frem for å ta en tur med oss. Halvor Haneborg er idag 98 år gammel, altså bare såvidt yngre enn banen. Som et apropos kan nevnes at han var født da Hølandsbanen ble åpnet i 1898! Slike passasjerer er ikke hverdagskost hos oss, og Halvor Haneborgs tilstedeværelse ga oss et historisk perspektiv over det vi driver med. Han var også invitert til middagen, men hadde takket nei av helbredsgrunner.

Toget dampet iveri, og etter å ha passert Bingsfoss la det iveri opp bakkene mot Fossum. I programmet for dagen sto det at "Bestyrelsen vil under reisen berette om Banen", og i begge vognene ble gjestene fortalt banens historie i korte trekk og de fikk også anledning til å stille spørsmål.

Da toget dampet inn på Fossum sto den for anledningen utnevnte stasjonsmester, Jan Sabel der og tok imot. Stasjonen var opplyst av den gedigne parafinlykten som også henger der sommerstid, men som vi da ikke får noen glede av. Innendørs var det også opplyst, og mens lokomotivet forflyttet seg til motsatt ende av toget beså gjestene stasjonshuset og fikk en redegjørelse om gamle Mork stasjon som jo Fossum i virkeligheten er.

Det var godt å komme inn i de gode varme vognene igjen, selv om man kunne betrakte noen "barske" sjeler som fra vognplattformene ville ha med seg alt; kullukt, damp og kald sno om ørene. Hadde det bare vært så vel at vi kunne ha fortsatt fra Fossum til Bjørkelangen med Tertitten!! Nå er det nå engang ikke slik, så ved ankomst Sørumsand sto en buss fra NSB bilruter og ventet på oss, klar til å frakte oss den siste etappen til Eidsverket på Bjørkelangen.

På historisk grunn - Eidsverket

Vi ankom Eidsverket litt før planlagt tid, men da betjeningen så at vi ankom var de snare til å tenne faklene som lyste opp utenfor inngangen og i god feststemning toget alle de 52 gjestene inn samme dør som sine forgjengere for 100 år siden. Eidsverkets vertinne, Torhild Tukun, var på plass og mens vi hengte av oss ytterklær og enkelte fiffet seg litt opp, gjorde hun de aller siste forberedelsene til det utsøkte måltid vi snart skulle nyte. Gjestene samlet seg i de tilstøtende salonger, som Norske Skog pietetsfullt restaurerte i 1991, sammen med hele resten av bygningen. Både utenfor og inne ble vi filmet av lokal-TV.

Presis kl. 20.00 gikk vi til bords og ved hver kuvert lå menyen, trykket på gulnet, strukturert papir og med samme utseende som for 100 år siden. Bare teksten

Jubileumsturen med Tertitten er over, og Halvor Haneborg hjelpes ned fra BCo2 av Øyvind Hofseth og Hans Henrik Riddervold, som er en slektning av Haneborg.

På bildet nederst er dir. Martin Dombestein fra Norske Skog og Ola Flaatrud fra Norsk Jernbaneklubb på vei ut av vognen, mens en kvinnelig representant for et lokalt TV-selskap overvåker det hele.

Etter turen med Urskog-Holandsbanen ble gjestene fraktet i buss til Eidsverket, der selve jubileumsfesten ble holdt. Øverst er et knippe gjester på vei inn den samme dør, som gjestene ved banens åpning for 100 år siden, benyttet, og nederst har fotografen vært en tur oppom festsalen for det hele begynte, og foreviget festbordet i all sin prakt!

Om festsalen er prektig, står ikke salongene tilbake for den. Norske Skog har, som bildene viser, foretatt en meget pietetsfull restaurering av bygningen og dens inventar.

Til venstre: Hans Fredrik Dahl, professor i historie og medredaktør av Tertittens 100-års jubileumsbok, var en spirituell toastmaster. her foreviget like etter at vi hadde satt oss til bords.

På bildet nedenfor ønsker direktør Martin Dombestein velkommen på vegne av Eidsverkets nåværende eiere, Norske Skog.

og matrettene var litt annerledes denne gangen. Sammen med menyen lå også en delikat trykksak som Norske Skog har fått laget om Eidsverkets historie.

Før Stiftelsen Urskog-Hølandsbanens styreformann, Erik Borgersen ønsket velkommen, blåste en kvartett fra den kommunale musikkskolen "Hølands Jernbanemarch" et musikkstykk som ble komponert til banens åpning av Christian Teilmann og som lød i samme sal den samme dag for 100 år siden. Borgersen ga deretter ordet til direktør Martin Dombestein fra Norske Skog, som på konsernets vegne ønsket velkommen til Eidsverket, et sted som dette firmaet nå bruker som kurs/konferansested og til representasjon.

En glitrende opplagt toastmaster, professor Hans Fredrik Dahl overtok så styringen, og loset oss elegant gjennom et tre retters måltid spekket med en lang rekke taler. Når vi først hadde mulighetene til nærmest å gjenskape åpningsfesten, hva var vel mer naturlig enn å starte måltidet med samme forretten som dengang; Skilpaddesuppe à la 1896. Mellom forretten og hovedretten fulgte taler og gaveoverrekkelser elegant vevet inn som endel av en jernbanes drift og særegenheter av toastmasteren. Vi hadde forøvrig alliert oss med pressen, og både journalist og fotograf fra såvel Romerikes Blad som Nationen var tilstede og festet sine inntrykk både til papiret og til filmrullen. Det er deres bilder som pryder denne artikkelen.

Hovedretten var "Hjortefilé med champignongratinerte tomater og rosenkål", og en mer velsmakende hovedrett skal en lete lenge etter. Kokken var hentet opp fra Halden, og han og hans medhjelpere visste i sannhet hva de drev med. Et korps av hyggelige og veltrente servitører dyktig ledet av fru Tukun, sørget

for at alt gikk som det skulle ved bordet. I trappehuset utenfor festsalen sørget også musikeren Knut Løken for hyggelig taffelmusikk.

Mellom første og annen serveringsrunde fulgte flere taler og gaver og etter annen serveringsrunde ga Hans Fredrik Dahl ordet til riksantikvar Nils Marstein, som hadde sagt seg villig til å dele ut erkjennelser til de av de aktive som hadde mer enn hhv. 10 og 20 års fartstid som aktive. 10-årsdiplomer ble delt ut til to av de aktive, og dobbeltkapslede ur til ytterligere 11 aktive. I tillegg ble Thorleif Pedersen utnevnt til banens andre æresmedlem for den store innsatsen han har gjort på og for banen. Det var tydelig meget populært blant de aktive, for applausen ville ingen ende ta da Thorleif gikk frem for å motta sitt æresdiplom.

Til dessert ble det servert "Fyrstekrem", en rett bestående av tyttebær, krem, eggeplommer og cognac; en meget velsmakende kombinasjon, noe ordfører Ivar Egeberg fra Sørums visste å nevne da han rundt kl. 23.00 kunne takke for maten.

Gjestene samlet seg nå i de tilstøtende salonger til kaffe avec, og vi fikk ca. ½ time til dette før bussen til Oslo var nødt til å returnere pga. videre kommunikasjoner for enkelte langt vekk-boende. Vi skulle gjerne hatt bedre tid, men tross alt var det arbeidsdag for de aller fleste på fredag.

Ca. kl. 24.00 forlot de siste Eidsverket, etter at vi hadde takket Norske Skogs representant og fru Tukun og hennes personale for et arrangement som best kan beskrives med ett ord: "Suksess".

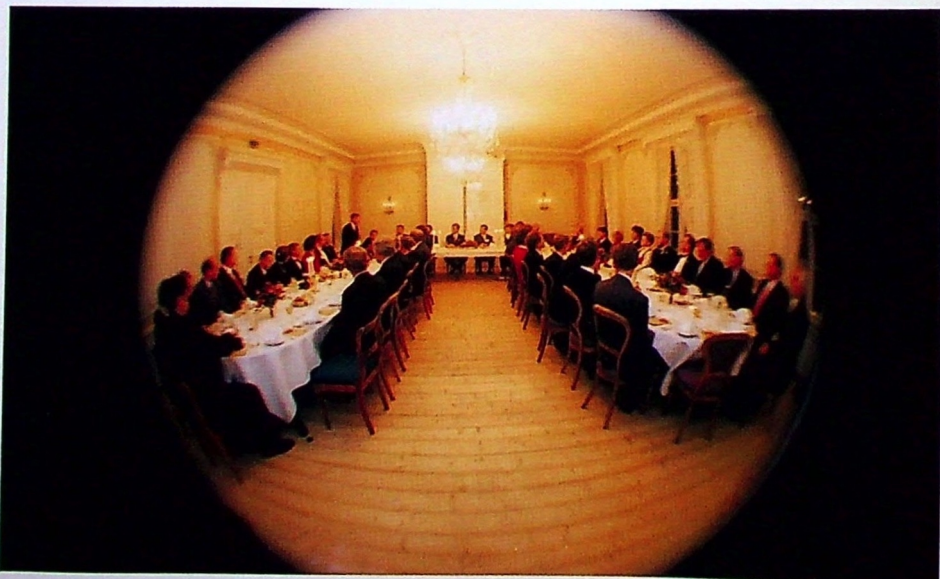
En mer verdig og elegant avslutning kunne vi neppe fått på rekken av jubileumsfestligheter i Urskog-Hølandsbanens store jubileumsår 1996.

Øverst: På hovedbordet satt fra venstre: ordfører Ivar Egeberg - Sorum, Jan Deram - UHB, riksantikvar Nils Marstein og direktør Martin Dombestein - Norske Skog.
 Nederst: Videre på hovedbordet satt fra venstre: Erik Borgersen - UHB, Hildur Horn Øyen - fylkesvaraordfører i Akershus og Øyvind Ottesen - ordfører i Aurskog-Høland.

På bildet ovenfor mottar Stiftelsens styreformann, Erik Borgersen, gave og blomster fra ordfører Ottesen i Aurskog-Holand, og nedenfor er hele selskapet foreviget av fotograf Hans Christian Jørgensen, gjennom en såkalt fiskeøyelinse - en artig effekt!

Overst: 11 av banens aktive medlemmer mottok hver et lommeur som takk for mangeårig frivillig innsats ved banen. For de som har vært med lengst nærmer det seg 30 år. Det er riksantikvar Nils Marstein som deler ut erkjentlighetene.

Nederst: Usedvanlig populært og spesielt hyggelig for stiftelsen Urskog-Hølandsbanen var det å kunne utnevne Thorleif Pedersen til banens æresmedlem nr. 2. Kun vår mangeårige veteran, Ivar Elgstøen har blitt samme ære til del.

**Vi gratulerer
Urskog-Hølandsbanen
med 100-årsjubiléet
og museumsbanen
med 30 års drift!**

BJØRKELANGEN TELEDATA

KLART SVAR

Stasjonsveien 23 - 1940 Bjørkelangen
Tlf. 63 85 55 55 - Fax. 63 85 55 05

Je gratt'lerer TERTITTEN

**med 100-års
jubile'!**

Helsen
SØRUM'S STORE SØNN
og meg treffer du i

NORSK
Ukeblad

Lang og tro tjeneste!

På jubileumsfesten på Eidsverket ble 11 av de aktive medlemmene i Tertitten hedret for lang og tro tjeneste på museumsbanen. Noen av disse har en "fartstid" opp mot 30 år, altså like lenge som museumsbanen har vært i drift. Nedenfor presenterer vi disse 11 med bilde, og svar på følgende spørsmål fra redaksjonen:

1. *Navn og alder*
2. *Tillitsverv, stillinger og deltakelse i evt. prosjekter*
3. *Når begynt som aktiv*

Per Ivar Michalsen 44 år

Per Ivar er, sammen med hosstående Håvard, vår eldste UHB-er. Per Ivar er 44 år gammel. Han har vært banevokter, baneformann, stasjonsformann på Bingsfoss og vognformann og som aktiv deltatt i driften siden 1967. Per Ivar ble medlem 18.08.1966 og var med id riften fra påfølgende sommer. Unge aktive på den tid "gikk i lære" som såkalte "halvmeter". Den første tiden var de med som brusselgere på togene og drev sin gesjeft fra en av godsvognene. I et tidligere nr. av Tertitten finnes et bilde av Per Ivar og Håvard som "halvmeter"

Håvard Pedersen 43 år

Håvard har også svært lang fartstid på UHB. Han meldte seg i likhet med Per Ivar inn høsten 1966, og hadde sin første aktive sesong i 1967, som "halvmeter". Han har i 70 og 80-årene innehatt flere verv i UHB's baneavdeling, og deltatt i flere lok og vogn-prosjekter, samt tilbakeføringen til Sorumsand. Håvard har i alle år for det meste utøvet konduktørtjeneste på banen. Av familiære årsaker har han trappet ned virksomheten noe, men langt fra helt, i 90-årene.

Stein Olav Hohle, 44 år

Har vært styremedlem og kasserer. I Venneforeningen har han hatt følgende tillitsverv: Vognformann, baneformann, overbaneformann og banemester.

Deltatt i prosjektgruppene for bygging av vognhall i 1978, 90-årsjubileet i 1986, tilbakeføringen til Sørumsand i 1989. Prosjektleder for fjerning og transport av skinnegang fra Gardermoen i 1981. Begynte som aktiv i 1968.

Kjell H. Navestad 47 år

Kjell er også en av "de gamle" i UHB-sammenheng. Han begynte som aktiv i 1969, og fungerte i 1970 som trafikksjef.

Hans spesielle interessefelt er togruter og togfremføring. I tiden som aktiv har Kjell innehatt de fleste funksjoner i driften, dog med overvekt på stasjonstjenesten. Siden 1992 har Kjell vært rutesjef.

Bjørn Halling 47 år

Bjørn, meldte seg inn som aktiv i 1969. Han har i løpet av årene vært formann og styremedl. i andelslagets styre, prosjektleder for restaureringen av BC010, for hovedrevisjonen av "Holand" og for tilbakeføringen til Sørumsand. Han har også vært lokmester og elektroformann. På banen har han vært lokfører siden 1973, vært medlem av byggekom. for Sørumsand st. og verkstedet. Bjørn har også vært ansvarlig for alle banens telefonanlegg.

Roar Stenersen 42 år

Roar begynte som aktiv i 1969. Han innehar svært store kunnskaper om damplok, og har vært lokformann i perioden 1971-76, deretter lokmester fra 76-79, verksmester fra 79-88 og siden 1988 lokmester igjen. Han har ledet restaureringen av lokene "Setskogen" og "Prydz", og har innehatt verv som varamann i UHB's styre fra 1978-80, styremedlem fra 1980-85 og styreformann i andelslaget fra 1985 til andelslagets opphør i 1992.

Finn Halling 41 år

Finn begynte som aktiv i 1970. Han har vært styre-medlem siden 1972, og redaktør av Tertitten i perioden 1973-76. Siden 1982 har han vært banens driftsbestyrer, og har ledet de fleste store prosjekter: jubileumsbøkene i 1986 og 1996, byggingen av Sorumsand stasjon og Sorumsand verksted og restaureringen av vogn BC03 i 1981-85. Har også lagt grunnlaget og bygget opp banens fotoarkiv og historiske arkiv.

Erik Borgersen 39 år

Erik har siden han meldte seg inn 24.07.1973 innehatt mange viktige verv i UHB. Han har vært vognvisor, vognformann, redaktør av Tertitten, stasjonsmester på Sorumsand og er nå trafikksjef. Han har også vært varaformann i andelslaget of stiftelsen og er for tiden styreformann i Stiftelsen.

Han har deltatt i prosjektene: tilbakeføring til Sorumsand, bygging av Verksted Sorumsand og v ar en av de drivende krefter bak omgjøringen til stiftelse

Ole Jonny Flateby 53 år

Ole Jonny begynte som aktiv på banen i 1978, og hadde som første tillitsverv jobben som vognvisor. Deretter fulgte noen år som haneformann, og deretter som lokformann, et verv han fremdeles har. Ole Jonny har deltatt ved alle våre lokprosjekter og revisjoner, og fungerer som oftest som lokfører på banen, men han har også endel tjenester som togfører. Ole Jonny er skiftekonduktor, noe banen har hatt stor nytte av ved utflukter på "bredt spor".

Anne Hilde Gudmundsen 38 år

Anne Hilde begynte som aktiv i 1977, og har deltatt i banens drift siden den gang. På sett og vis er Anne Hilde historisk. Hun er den første kvinne i Norge som er sertifisert som damplofører, en stilling hun fikk etter å ha deltatt i lokdriften en årrekke i forskjellige typer lokarbeid. Anne Hilde har også tjenestegjort som konduktor, togfører og togekspeditor i flere år

Aud K. Brevig 37 år

Aud meldte seg inn som aktiv i 1977. Hun har i mange år fungert som sekretær på kontoret, og er for tiden stasjonsmester på Sørumsand stasjon. I perioden 1982-88 var hun vognvisor i driften har hun hatt forskjellige oppgaver, togleder, billett-ekspeditor og togfører/konduktør.

I tillegg har Aud i en årrekke sittet i redaksjonen av "Tertitten", med spesialansvar for medlemsinformasjonen.

Aud har deltatt i flere prosjekter, bl.a som medlem av jubileumskomiteén ved 90-årsjubiléet i 1986, og som leder av arrangementskomiteén ved åpningen av Sørumsand stasjon i 1989.

Thorleif Pedersen, æresmedlem

Thorleif er født i 1919, og er således et av våre eldste medlemmer. Han er far til for omtalte Håvard, og har siden midten av 80-årene deltatt i flere lok og vognprosjekter. Thorleif er reparatør/rørlegger av profesjon, og har ved en lang rekke anledninger bistått med profesjonell rørleggerkompetanse på banen. I 90-årene har han også deltatt noe i driften.

Thorleif ble gradvis trukket med av sin æønn, og ble etter sin pensjonering for 10 år siden svært aktiv og til meget stor nytte og hjelp for UIIB.

Han ble under jubileumsmiddagen 14.11.1996 utnevnt til banens andre æresmedlem.

Tholeif vokste som yngstemann av hele 11 søsken opp på Rodelokka i Oslo. Han begynte som 17-åring i verkstedet på Ullevål sykehus, en arbeidsplass han i det alt vesentlige hadde hele sitt yrkesaktive liv; nemlig i 50 år. For sin innsats mottok han Kongens fortjenestemedalje i sølv. Thorleif er gift med Kari og de feiret ifjor sitt gullbryllup. Han føler stor glede ved å kunne få utøve sine gamle håndverkskunnskaper på Urskog-Holandsbanen, og er i tillegg et ivrig friluftsmenneske

Urskog-Hølandsbanen takker **FLORA BLOMSTER**

på Sørumsand for vakre blomster til vårt stasjonsanlegg i sommersesongen!

Bilder fra en mangeårig UHB-ers album

Tekst og foto: Stein Olav Hohle

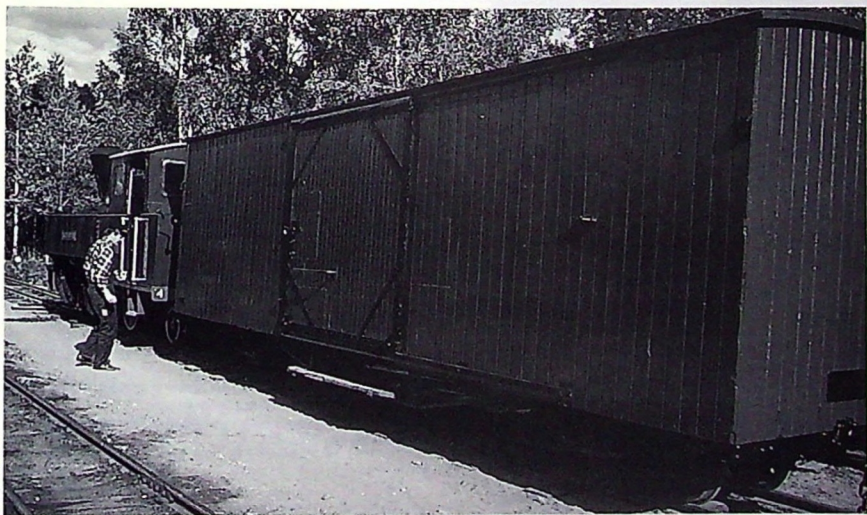
Overst: Høsten 1974 arrangerte UHB og NJK veteranogturer på Numedalsbanen. Underveis måtte loket 252 få mer kull fra medbragte sekker. Passasjerene bistod. Det var derfor ingen grunn til å reise med pene klær. Vår vogn var Aø100.

Nederst: I 1974 som i 1996: vår nåværende driftsbestyrer Finn Halling var ansvarlig for den vellykkede turen med Aø100. Men hva er det han beskuer med sitt skeptiske og noe kritiske blikk?

Øverst: Vinteren 1976 reiste vi en lørdag med Ao100 som siste vogn i dagtoget til Bergen. Fra Haugastol til Myrdal sto noen av oss ute på endeplattformen i snøføyken. Bildet er tatt på Finse. Påstigende reisende lurte på hvordan man kunne bli seende slik ut av å reise med dagtoget.

Nederst: Dagen etter returnerte vi fra Bergen i dagtog 602 og været var strålende. Togsammensetningen var 2 El 14, 1 stålvogn, 2 teakvogner, 8 stålvogner og bakerst Ao100. Her er toget på vei inn i Gravhalsen ved Upsete.

Øverst: En driftsdagsmorgen på 70-tallet gruser vi platformen på Bingsfoss. Møhlhausenvaggene måtte sikres med kjetting i skinnene for at de ikke skulle velte.

Nederst: Det er over 20 år siden Go26 ble malt med grønn loklakk som vi fikk fra verkstedet Grorud. Her er vognen i nymalt, skinnende utgave.

Aurskog-Høland kommune gratulerer Urskog-Hølandsbanen med 100-års jubileet

Da Urskogbanen ble åpnet til Bjørkelangen i november 1896 og forlenget videre til Skulerud i 1898, var dette et stort framskritt for Aurskog og Hølandsbygdene.

Med jernbanen fikk Aurskog og Hølandsbygdene forbindelse med Christiania og I Halden. Dette gjorde det mulig å bringe landsbruksvarer og skogsvirke fra vårt område til Christiania. Samtidig åpnet banen for framføring av forbruksvarer og produksjonsmaterieill til våre bygder. Forbindelsen med Haldenvassdraget gjorde det mulig å bringe tømmer til Skulerud for videre flytting mot Halden.

«URSKOG-HØLANDSBANEN»

slik kunstneren Arne Lindaa har opplevd den.

Gjengitt med Arne Lindaa's tillatelse.

Etter at banen ble lagt ned i 1960, fikk vi den såkalte kompensasjonsveien, riksvei 170, som ytterligere forkortet avstanden mellom vårt distrikt og hovedstadsområdet.

Denne veien har åpnet for nye innflyttere og etablering av god og levedyktig næringsvirksomhet. Og som et apropos til jernbanen som kom for hundre år siden, produseres i dag eblilen «City Bee» ved en av bedriftene i kommunen.

Urskog-Hølandsbanen er i dag bevart som museumsjernbane på Sorumsand. Aurskog-Høland kommune støtter museumsbanens virksomhet ved å delta i styret for Stiftelsen Urskog-Hølandsbanen.

Aurskog-Høland kommune ønsker museumsjernbanen til lykke med jubileet.

Aurskog-Høland kommune
Bjørkelangen

Tlf. 63 85 62 22 - T.fax: 63 85 66 56

Urskog-Hølandsbanen har helt klart påvirket utviklingen i vår kommune. Den skapte det som i dag er kommunesenteret Bjørkelangen, og rundt de andre stasjonene langs banen utviklet det seg tettsteder.

Banen satte også distriktet på kartet i utallige reisehåndbøker. I Turistsammenheng var «Den store rundturen» et begrep. Denne omfattet Oslo-Halden med tog, videre dampbåten «Turisten» på Haldenkanalen fram til Skulerud. Herfra gikk reisen med Urskog-Hølandsbanen til Sorumsand, og tilbake til Oslo med Kongsvingerbanen.

Aurskog-Høland kommune vil minnes Urskog-Hølandsbanen med å gjengi følgende reisebeskrivelse fra Aschehougs reisehåndbok fra 1925:

* Urskog-Hølandsbanen, første halvdel. Fra Sorumsand først i nordlig retning langs Kongsvingerbanen, deretter i skarp sving mot syd i høletende forbi Kivik (7 km) og Åsk (11 km) mer nordlig retning i forhaldevis åpent og flatt lands til Killingemo (15 km).

Den skogkledde ås Urskogsvorde (295 m. a. h.) i nord. Vid utsigt. Videre forbi Finstadbru (17 km) lørdag mot syd til Urskog (19 km). Urskog kirke vokstet beliggende på høyden over en bakke, senere gården Toverud, begge hønt fra grønskeampene i 1800; forbi Lierfoss (23 km), deretter i sydlig retning langs Liermosen vestkant (tørrfabrikk) til Bjørkelangen (28 km). Tettbebyggelse, 234 innb., 68 hus. Bjørkelangers hotel, postkontor. Fra Bjørkelangers stasjon fortsetter jernbanen langs vestkanten av den vakkre sønnen Bjørkelangen og Bjørkelangen, forbi Hølandsvord (32 km) og Fosse (38 km) til Løken (41 km). Høland kirke med interessant altertavle fra 1738, minneordbrett mot nordvest til Fretand. Troløse om Høland og Aurskog (Urskog) er hønt fra Nørges grønskeampene mot Sorvige.

Jernbanen fortsetter i flak, forhaldevis åpent dal, skogkledt i sør og vest med sydlig retning forbi Høletud (45 km). Så frem til Høland (49 km).

Fra Hølands stasjon går jernbanen i mer sydlig retning langs Hølandsfossen, på høyde over denne grunnene et innlagt dalene fra til Skulerud, banens endepunkt ved Skulerudstunets nedre ende (57 km). Skulerud hotel. Endepunkt for dampkjørene på Fredrikshaldsvassdraget.*

Derfor er RIMI så billige

- ✓ Norges laveste
innkjøpspriser
- ✓ Enkel innredning
- ✓ Store innkjøp
- ✓ Effektiv betjening

RIMI
Vi gjør Norge
billigere!

RIMI Sørumsand, RIMI Auli, RIMI Lørenfallet 10 - 20 (9-18)

PLANER OM Å SKIFTE BANK?
Be om et tilbud, det kan lønne seg!

Vi har et av MARKEDETS BESTE
TILBUD PÅ INNSKUDD OG UTLÅN

Blaker Sparebank er en lokal og solid bank, med gode resultater og små tap.

BOLIGRENTE: 5.95 % INNENFOR 60% AV LÅNETAKST

Velkommen til en bankprat.

Blaker Sparebank

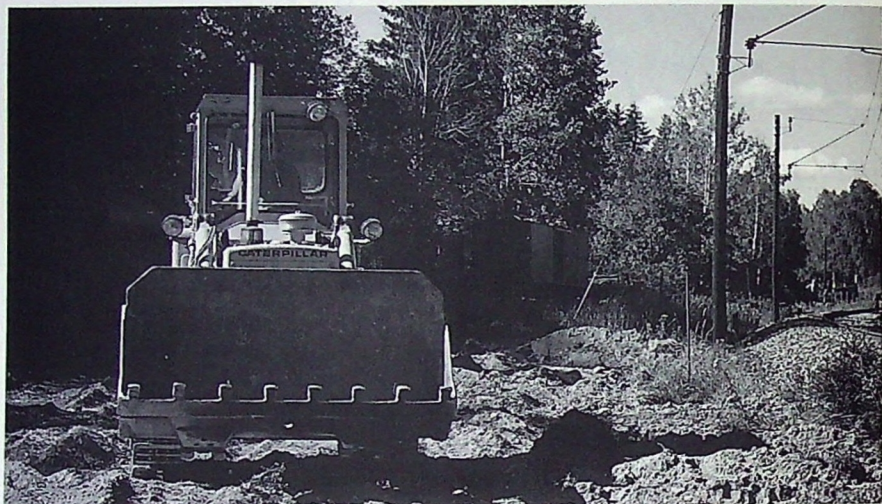

SPAREBANKEN FOR MIDT-ROMERIKE

Hovedkontor: 1925 Blaker - Tlf. 63 82 80 56 - Telefax: 63 82 88 90

Filialer: Sørumsand - Tlf. 63 82 69 00 - Auli - Tlf. 63 90 62 06

På bildet ovenfor ser vi shoveldozeren som UHB fikk låne fra maskinfirmaet Pay & Brinck, for å fjerne masse og siden gruse vognhallområdet. Dette var i 1977.

Det var en tung jobb å fylle opp kullkassene på lokene før. På bildet nedenfor ser vi at kullhaugene lå på bakken, og ved hjelp av krafse og Brett fikk vi kullet "ombord". Dette var en av de skitneste jobbene en driftsdag.

Sagsporet sporsperre - en kommentar

Per A. Lundberg - områdesjef Signal - Ski stasjon

I forrige nr. av Tertitten fantes en artikkel om Sagsporet sidespor. Fra Per A. Lundberg, som fremdeles har originaltegningene til betjeningsutstyret for dette sidesporet har vi fått følgende beriktigelse.

Sagsporet sidespor gikk ikke til lokomotivstallen på Bjørkelangen, men var et sidespor på linjen på km. 28.48 mellom Bjørkelangen og Fosser stasjon. Dette sidesporet var sikret med D-lås, og sidesporet var underlagt Bjørkelangen stasjon. Monteringen av dette utstyret skjedde i juli måned 1948.

Sidesporet til lokomotivstallen, som var et annet spor, var også underlagt Bjørkelangen, og frigivning av dette spor var slik artikkelen i medlemsbladets nr. 99 beskriver.

Jeg kan i tillegg opplyse at sikringsanlegget på Bjørkelangen var bygget med innkjørssignalene A og B. Dette var forøvrig de eneste lyssignaler på banen. Kontrollåser, sporsperre og dette signalanlegg var nok krav som kom da banen ble overført til NSB.

Anlegget på Bjørkelangen med elektrisk frigivning av samlelås ved lokomotivstallen var etter datidens NSB-anlegg imidlertid en meget "moderne sikringsform". Lokomotivstallens sidespor var også sikkerhetsmessig dekket av av innkjørssignal B, som var koplet i avhengighet til samlelåsen. Oppbygningen av anlegget hadde den fordel at det var fullt mulig å utveksle

toget mellom Bjørkelangen og Fosser, selv om ut eller innkjøring til lokomotivstallen foregikk, da sidesporet sikkerhetsmessig var dekket av rødt lys i signal B. Anleggstypen på den tiden (1948) hadde betegnelsen: "Fjernstilte elektriske håndsignaler".

Dette anlegget, som var bygget like etter krigen hadde tydelige tegn på at deler til signalanlegg var vanskelig å skaffe, bl. a nevnes at kablet som var nytt til signalene hadde aluminiumsledere, ikke som vanlig kopper og bly. Aluminium kan som kjent ikke loddes med vanlig loddeutstyr, så kablet var meget vanskelig å skjote. Slike kabler var også mindre motstandsdyktige mot å ligge på bakken, så på Bjørkelangen var disse opphengt i telegrafstolpene ut til hvert signal.

Til slutt kan nevnes, at da jeg monterte kontroll og signallås-systemet til Bingsfoss stasjon, ble oppsetting av innkjørssignal B plassert slik i forhold til vognhallen at dette betjeningsmessig fungerte likt som på lokstallsporet på Bjørkelangen. Samlelåsen og trykknappen på Bingsfoss er de originale, som var benyttet på Bjørkelangen, utført og montert i en eik treboks, i dagens situasjon et klenodium.

SØRUMSAND BYGG

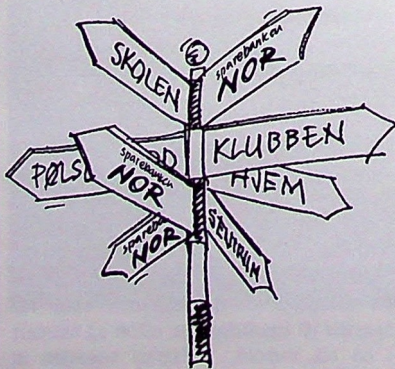
BYGNINGSARTIKLER

1920 Sørumsand. Tlf. 63 82 72 66. Fax 63 82 73 33

BYGG og
hobby

Sparebanken NOR er
alltid i nærheten.

Kanskje visste du at Sparebanken NOR er den desidert mest utbredte banken på Østlandet. Men visste du at vi også har kontorer i Kristiansand, Bergen, Trondheim, Bodø, Tromsø og Vadsø!

sparebanken
NOR

"Bergerlina"

Eldste kjente foto fra Bergerlina, som vi ser med original trekraft. (Bilde gitt UHB av Eidsvoll kommune - kulturkontoret)

Åpningen av Norsk Hovedjernbane i 1854 var en transportmessig revolusjon for Romerike og Mjøsbygdene. Mange undret seg over hvordan man kunne utnytte vår første jernbane på best mulig måte, særlig de kunder som ikke befant seg i banens umiddelbare nærhet.

Firmaet Tostrup-Mathiesen, som dengang hadde mye av sin virksomhet på Berger i sørenden av Hurdalsjøen, fant sin løsning: samtidig med byggingen av NHJ anla de sin egen hestejernbane fram til denne. En fin sensommerdag 142 år senere, legger Trond Dehli og undertegnede søndagsturen til "Bergerlinas" gamle får.

Turen starter naturlig nok på Dalasjøen der de to banene møttes. Her finner vi et minnet som minner om det liv og røre som det å ha vært på dette knutepunktet i tidligere tider. Kanskje ikke så rart - det er vel over 100 år siden hestene trakk sine enkle vogner hit, 6 km. fra Berger. Ja, vognene

var så enkle at alt gods måtte omlastes for videre befordring på NHJ. Nå er den heftige diskusjon som må ha vært mellom herrene Tostrup - Mathiesen på den ene side og direksjonen for NHJ på den annen, bare et fjernt tankeeksperiment. Det vi imidlertid vet med sikkerhet er at de førstnevnte syntes at

Fjernsyn

Hjemmeunderholdning

HiFi

Personlig audio

Hjemmevideo

Mobil elektronikk

Parabolantenner

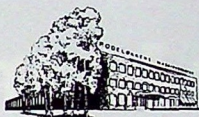
Service

Din servicepartner:

**SATELLITTANTENNER
RADIO-TV-VIDEO**

1930 Aurskog - ☎ 63 86 23 70

A.S. RODELØKKENS MASKINVERKSTED & JERNSTØPERI

GRUNNLAGT 1896

har levert sporveksler til Urskog-Hølandsbanens stasjon i Sørumsand

Caspar Storms vei 21, 0664 Oslo. Postadresse: Postboks 9 Alnabru, 0614 Oslo. Sentralbord 22 64 60 40

Det er lønnsomt å være trofast kunde hos Hydro Texaco

Skaff deg
Hydro Texaco kort
- kom innom i dag!

HYDRO TEXACO Aurskog
Aurskog Bensin As
Tlf. 63 86 33 40

HYDRO TEXACO Bjørkelangen
Kjell-Vidar Miliansen
Nord: tlf. 63 85 66 95
Syd: tlf. 63 85 63 95

HYDRO TEXACO Fettsund
Fettsund Servicecenter as
Tlf. 63 88 12 28

HYDRO TEXACO Sørumsand
Sørumsand Bensin & Service
Tlf. 63 82 72 85

NHJ's takster lå altfor høyt, slik at de i en periode heller lot godset bli omlastet til hest og vogn. I tillegg til å unngå NHJ's egenrådige takster slapp de også omlasting på Dal og i Christiania.

Stolte av sin egen bane må de ha vært, for da Norsk Hovedjernbanes åpningsstog gled inn på Dal stasjon i 1854, møtte Tostrup og Mathiesen fram med sitt eget "tog" fra Berger. NHJ skulle ikke være alene om å være Norges første jernbane, nei!

Nytt møter gammelt

Vi gir opp å finne rester av banen på Dal, men reiser vestover på riksvei 176 i retning Nannestad. Etter 1,5 km. tar en lokalvei av til høyre, og straks etter en uskiltet asfaltert blindvei, også denne til høyre. Langsmed sistnevnte ser vi en trasé. Traséen krysser snart veien og fortsetter rettlinjet mot nord-vest som en skogsvei stengt med en bom. Vi ser imidlertid et skilt der det står "**Bergerlina**".

Vi rusler avgårde gjennom et slett og myrlendt skogsterreng. Traséen er en del hevet over resten av terrenget, så selv om banen måtte få naturlige hindringer på sin vei, må det likevel ha ligget endel arbeide bak den. Det er få kurver, og traséen faller etterhvert gradvis i retning Berger.

På lang avstand aner vi noe som må være en bro over "banen vår". Og ganske riktig, det er den nye Gardermobanen som i respekt for dette kulturminnet foretar et sprang i betong over "lina". Rar følelse å se hvordan to tidsepoker møtes - begge er jernbanetraséer, den ene kun med fortid og den annen kun med framtid!

Trond spøker: "Når Gardermobanens tog suser forbi i sine 200 km/t, må vi få manipulert inn "Bergerlinas" hestedrevne to på et foto herfra."

Om det er 100 år siden de siste hestene strevet forbi her, må gjødelseeffekten fra dem fremdeles vær stor. Trond og jeg spiser oss gjennom de største villbringe bærene jeg noensinne har sett. Vi rusler gjennom et granholt før traséen kommer ut på et jorde. Resten av bjørkealléen langs banen imponerer oss et stykke før bane og vei skiller lag. Traséen går her gjennom en gjengrodd skjæring, som er svært sumpete. Men slike sumper frister til "arkeologiske" undersøkelser, og jammen - under diverse lag av vekster, torv, mose, humus og jordvæpsebol finner vi langsviller og tverrsviller. Etter det som fortelles hadde banen "skinner av tre", en sportype som minner om det første NHJ hadde. Denne hadde imidlertid jernskinner festet til langsgående sviller, som igjen var festet til tverrsviller. På Bergerlina derimot rullet vognene rett på langsvillene, og banen må ha hatt denne sportypen de 40 årene den var i drift.

Sagbruk og glassverk

Berger ligger idyllisk til ved Hurdalsjøen, men at det her har vært et betydelig industrisamfunn er omtrent umulig å se. Tostrup-Mathiesen hadde opprinnelig sag på Rudstad, men da de syntes virksomheten her ble for liten satset de i begynnelsen av 1850-årene på et dampdrevet bruk her ved Berger. For å nyttiggjøre seg flis, bakhon og annet trefall fra sagbruket, fikk de anlagt et glassverk her i 1857. Glassverket, dengang Norges nest største (etter Hadelands Glassverk), hadde omlag 100 ansatte, og leverte bl.a vannkaraffer til

*Vi gratulerer
Urskog- Hølandsbanen med
100 årsjubileet
og Museumsjernbanen med 30 års drift*

 **SETSKOG
SPAREBANK**

LITEN BANK - STORE FORDELER
Telefon 63 85 71 55

**Vi leverer ferdigbetong
og alle standard-
sorteringer i
sand- og fjellprodukter**

Tlf. 63 85 65 27

HØLAND BETONG OG PUKKVERK

**Fagmessig utførelse
- din sikkerhet!**

Tiden med kalde gulv er nå forbi!

NUFFEN GULVVARME

- Billigere enn du tror !

FAKTA OM NUFFEN STØPEMASSE:

- Energisparende* på grunn av optimal varmeutstråling. Kan spare 30% i forhold til vanlig betong (sement).
- Miljøvennlig* uten bivirkninger. Ingen avgasser - luktfritt.
- Vantett - svinnfritt - sprekker ikke.*
- Legges på alle underlag.
- Bygger maks. 2,5 cm på eksisterende gulv inkl. fliser.
- Bygger maks. 3,5 cm på eksisterende gulv m/brennbart underlag.
- Renslig - raskt - effektivt.*
- Hittil lagt i Europa 650 000 ,- m2 uten reklamasjoner.
- Fast pris.*

Ornulf Wiig Installasjon A.s

AUTORISERT INSTALLATØR

SKYTTERDALEN 5 - 1300 SANDVIKA
TLF. 54 29 95 - TELEFAX 51 92 10

Vi er ved «sporet»

Vi bringer mat til alle anledninger - både ved og utenfor «sporet»!

Ring og få våre priser.

20 år - fortsatt en levende bedrift i Aurskog og Hølandsbygdene.

Gjestegården
Aurskog

Aurskog - Tlf. 63 86 32 90

Sentrum Kro

God mat i trivelig miljø
Løken i Holand - Tlf. 63 85 15 61

God mat
i trivelig miljø

Tertitten

minner alle leserne om
at det kjøres jule/romjulstog
alle søndager i desember + nyttårsaften
kl. 12, 13, 14 og 15.

*Benytt sjansen til en avstressende og koselig
forjuls eller romjulstur
med toget som ikke skal noe sted - bare tilbake i tiden!*

jernbanen, i tillegg til flasker og glassruter. Avfallet fra sagbruket var ikke tilstrekkelig til å holde glassovene igang, og faktisk var over 100 personer beskjeftiget med å levere ved til glassverket. For disse var dette en attåtning til jordbruket de drev.

Glassproduksjonen ga lite utbytte og opphørte allerede i 1872. Senere ble det skralt med arvinger på Tostrup-siden, mens Mathiesen-familien interesserte seg mer og mer for tremasse og de fossekraftmulighetene Andelva ga. Sagbruket og resten av aktivitetene på Berger opphørte i 1894.

Idag er det bare en trebevokst sump der sagbruket engang lå, mens glassverkets tomt er skog og eng. Her skal man lete godt i både terreng og fantasi for å fornemme fordums industrieventyr. Men Bergerlina vil forhåpentligvis ennå i mange år kunne friste bringebærplukkere og jernbane"arkeologer" ut på søndagstur.

Kilde: Herbrand Eriksen, Eidsvold Verk

Fotos: Håvard Pedersen

Store deler av "Bergerlina" er idag skogsvei, som bærer banens navn.

Nær Berger finner vi resten av en flott bjørkeallé.

Godt gjemt av trær, røtter, jord og vann finner Trond Dehli rester av treskinner og sviller ved Berger.

Vi gratulerer
vår nabo
Urskog- Hølandsbanen
med 100 årsjubileet.

Kværner Energy a.s

Divisjon Sørumsand

Vannkraftutstyr:

- nye turbiner
- oppgradering
- service på eksisterende kraftverk

”Livsforsikring, jeg?
Som drikker tran og
trener to ganger i uka?!”

Misforstå oss rett. Det er overhodet ikke vår mening å frata noen gleden ved å holde seg i form. Tvertimot. Men selv det sunneste levesett og all verdens treningsøker gir deg ingen garanti mot å bli utsatt for en ulykke eller alvorlig sykdom.

Derfor er det så viktig å tenke igjennom hva som vil skje dersom en inntekt plutselig forsvinner. Hva betyr det økonomisk for dem som blir igjen? For barna? Hva med huset? Hytta?

Mange vil få problemer med å klare utgiftene i en slik situasjon. Derfor bør du sørge for den tryggheten det gir å tegne en livsforsikring.

Det skylder du deg selv og familien din. Ta kontakt med nærmeste Gjensidige-kontor for en gjennomgåelse av dine forsikringsbehov, og nærmere informasjon om våre forsikringer. De kan også fortelle deg om fordelene ved å samle forsikringene, og å inngå Gjensidige-Avtalen.

 GJENSIDIGE

Gjensidige-Avtalen

— Med Gjensidige-Avtalen får du mer ut av forsikringene dine —

Aurskog-Høland og Sørumsbrannkasse

1920 Sørumsand Tlf.: 63 82 63 22 1940 Bjørkelangen Tlf.: 63 85 65 22

Redd skogen !
Redd ozonlaget !
Redd for ulykker ?
Ta heller toget . . .

NSB

